

TAMARA LAZIĆ STRUGAR, CIJENJENA LIJEČNICA U SAD-U, SADA I ONKOLOŠKA PACIJENTICA

Nema gubljenja vremena, jer ne znam koliko mi ga je ostalo

➔ U svega četrdeset i dvije godine života uspjela je sve, ostvarila ono što nazivamo 'američkim snom', a onda ju je bolest, karcinom debelog crijeva, zaustavila samo toliko dok ona ne zaustavi nju. - Život nije fer, ali takve sam karte dobila - kaže Tamara, koja ne gubi optimizam, dok god postoji jedan posto šanse, borit će se

Kada novinar ispred sebe ima priču i kada je pokušava složiti na način da bude čitatelju jasna onoliko koliko je jasna samom autoru, onda se svim silama trudi prvom rečenicom privući pažnju. Prva rečenica je poput goriva vozilu, "natankaš" i kreneš. U priči o Tamari Lazić Strugar ta prva rečenica bi trebala biti krležijanska, barem preko dva novinska stupca.

**MILENA BUDIMIR
NATALIJA MILADINOVIĆ**

U svega četrdeset i dvije godine života uspjela je sve, ostvarila ono što nazivamo "američkim snom", a onda ju je bolest zaustavila samo toliko dok ona ne zaustavi nju. O svemu tome razgovarali smo, tehnologiji hvala, preko svih mogućih kanala, od elektroničke pošte do telefonskih aplikacija. Jedna znatizeljna novinarka na obali Jadrana i jedna vrijedna liječnica na obalama rijeke Hudson. Od Splita do New Yorka smo razvukli riječi, rečenice, cijeli tekst.

Mirisi djetinjstva

- Život ti izgleda kao dobro napisan roman, zar ne? - tako ćemo.
- Pa i ne baš - tako će.
Kći našeg proslavljenog fotografa **Jadrana Lazića** nakon razvoda svojih roditelja s bratom **Sašom** je odrastala u Beogradu, rodnom gradu majke joj **Vesne**. Ljeta je obvezno s tatom provodila na Hvaru, sinonim ljeta i danas je za nju samo Dalmacija, vraća joj se uvijek.
- Tata je izgradio Villu "Tamaru" na Hvaru kada sam imala dvije godine. Sletjeli bismo u Split, proveli malo vremena tamo s bakom i tatom u stanu pored Hajdukova stadiona. Sjećam se jasno divne Jobove ulice i dućančića u kojem sam kupovala Gavrilović salamu - mirise djetinjstva pamti jasno.

- Pa malo šetnja do Hajduka, gdje nam je tata prepričavao priče iz njegove karijere koja je i počela upravo od Hajduka. A zatim bismo sjeli na trajekt do Hvara. E, za onim brodskim stolom smo igrali na karte, to je tradicija i danas - tako će garantirano najbolja igračica briškule među newyorškim liječnicima, ili pak najbolja liječnica među igračima briškule. A na zlatnom, sunčanom otoku, dok joj je djed još uvijek bio živ, priznaje, ne bi propustila niti dana da ne otrči u konobu i nagovori dida da joj nareže koju fetu dalmatinskog pršuta.
- Prvo u konobi dida nareže pršut, a onda trčanje do baka da mi nareže kruha, pa sa sendvičem na plažu - smije se Tamara.

Zabranjena paštica

Uz baku je naučila raditi i njoke, i svojoj je djeci prenijela taj običaj, jedino se nije ispraksirala u izradi paštice...
- Nismo još naučili paštice praviti, a sada ionako zbog raka debelog crijeva izbjegavam crveno meso... - nema kod Tamare "umotavanja u celofan", riječ koja se na Jadranu i dandanas izgovara s a p t o m kod nje je dijagnoza kojoj nije dopustila (i neće) da joj otme optimizam.
Dermatologinja, koja je bila najbolja studentica generacije na UCLA u Los Angelesu, a među top studentima na medicini na Yaleu, kliničku dermatologiju predaje na medicinskom fakultetu

Icahn u Mount Sinaï, radi u "Hudson Dermatology & Laser Surgery" ordinaciji, a majka je dvoje djece, **Mije i Luke**, supruga prof. dr. **Johnu Strugaru**, neurokirurgu, pročelniku Odjela kirurgije kralježnice u Sveučilišnoj bolnici Yale.
- Svi su me pitali kako stignem sve. I obitelj i posao i zabavu i život... Možda je to i razlog bolesti, možda je stvarno stres koji nisam prepoznala utjecao na

Dr. Tamara Lazić Strugar

Obitelj Strugar i nova slikovnica

Tamara Lazić Strugar sa kćeri Mijom

Obitelj Strugar

zdravlje. Propitkujem se. Razgovaram o tome i sa suprugom i sa psihologom i s prijateljima, pokušavam shvatiti zašto sam dobila ovu dijagnozu, što mi moj rak želi reći – dijagnoza joj je bila potpuni šok, ne očekuješ razboljeti se tako mlad, bolest je za neke druge... U obitelji je imala slučaj karcinoma debeloga crijeva, zato je nakon 35. godine života išla redovito na kolonoskop-

ZAŠTITA KOŽE

Rak se stvara desetljećima

Dok se smijemo na kombinaciju sjećanja, od mora preko "briškulica" do Gavrilović salame i pršuta, ne da nam Tamara da zaboravimo ono što je važno, progovora dermatologinja iz nje.

– U doba mojeg djetinjstva nitko se nije mazao kremama sa zaštitnim faktorom. Umjesto toga smo se mazali maslinovim uljem da bolje pocrnimo, a to bi se obično završilo izgorjelom kožom, plikovima i mazanjem bakinim domaćim jogurtom, tada bi opekline manje boljele – veli nam Tamara. – Rak kože se stvara nekoliko desetljeća nakon epizoda izgorjele kože, jedna od pet osoba dobiva karcinom. To mi je i bila dodatna inspiracija za knjigu. Djecu treba na zabavan način naučiti važnosti zaštite kože, moraju čuvati kožu odmalena – napominje liječnica.

ske preglede. I sve je bilo kako treba biti, nikakvih priraslica, nikakvih problema, samo preventiva. Dok nije ugledala tragove krvi u stolici. Upalili su se alarmi u glavi liječnice, odjurila je odmah gastroenterologinji.

Operacije, terapija...

– Molim te, reci mi da ovo nije rak – tako se obratila kolegici koja ju je uvjerala da je možda neki drugi problem u pitanju.

Nažalost, nije bio. Četvrti stadij karcinoma. Prvom operacijom joj je uklonjen dio debeloga crijeva, izvađeni maligni limfni čvorovi. Drugom operacijom uklonjen joj je dio jetre, jer se opaka zvijer raširila i tamo. Između i iza postupak liječenja kemoterapijom. Ugradnja pumpice u trbuh, koja direktno šalje lijek...

– Liječenje mi je "full time job" – kaže nam Tamara.

U riječima se naslućuje traćak umora, bitka ipak traje godinu i pol dana. Da je dan – puno je.

– Već sam prije kazala da je liječenje od raka i fizički i mentalni i emotivni "roller coaster", vozim se njime već godinu i pol. Priznala sam sebi da sam umorna i odlučila ovog ljeta napraviti pauzu od mjesec dana, taman dok s obitelji posjetim Beograd. Nažalost, dočekali su me loši nalazi, imam nove metastaze i ponovno sam krenula s ciklusom agresivne kemoterapije – veli nam, spomenuli su joj kolege i mogućnost transplantacije jetre, ta je opcija plaši...

Itu je iskrena, često duhom klone, ali se opet digna. Ima za koga! Razgovarali smo tjedan dana nakon što je primila kemote-

Klonem, pomislim da je sve gotovo, sve mi smeta, i svjetlo i zvukovi. Uvijek kažem mužu da odustajem, da ne mogu više, a on me pogleda, pa znam da moram. Moj suprug i naša djeca su mi stupovi, za njih se pridržavam dok nakon kemoterapije puzim prema svjetlu

rapiju, taman toliko joj i treba da se oporavi. Priznaje da u danu nakon primljenog lijeka nema snage niti dignuti glavu s kušina.

– Klonem, pomislim da je sve gotovo, sve mi smeta, i svjetlo i zvukovi. Uvijek kažem mužu da odustajem, da ne mogu više, a on me pogleda, pa znam da moram – opet se smijeh pojavljuje iza tuge.

Nema odustajanja

Fajterica je Tamara, nema tu dvojbe, više je od svoje dijagnoze.

– Moj suprug i naša djeca su mi stupovi, za njih se pridržavam dok nakon kemoterapije puzim prema svjetlu – tako će, poetski čak o grubome.

Kad smo već razlučili da opcija odustajanja nije ni u primisli, govorimo o snazi ljudskoga tijela koje se nevjerojatno oporavlja. I o opcijama koje treba istražiti i iskoristiti. Tako se javila kolegama u Njemačkoj, koji se bave eksperimentalnim načinom liječenja, stvaraju personalizirano cjepivo protiv stanica tumora. Do sada je primila šest doza, nada se dobrim rezultatima.

Uz klasičnu medicinu, u koju ima apsolutnu vjeru, ne odbija ni druge metode. Potpuno je promijenila način ishrane, odlazi na terapiju akupunkturinom, meditira, uzima vitamine i minerale, istražuje i dalje. Sve loše statističke podatke o preživljenju odbija čitati, dok god postoji jedan posto šanse, veli, borit će se.

– Nema gubljenja vremena, jer ne znam koliko mi ga je ostalo. Zato sam uz veliku pomoć moje kćeri Mije napravila knjigu za djecu, "Skinventurez" se zove, na zabavan način ukazuje na važnost zaštite dječje kože od sunca. Lani sam bila uvjerenja da mi je došao kraj, pa sam ubrzala i dovršila knjigu, želja mi je bila ostaviti je djeci kao uspomenu – veli dok grana ideje za još četiri takve knjige.

Motiv drugima

Tamara je, kazali smo, daleko više od svoje dijagnoze i svoje borbe, kao specijalistica dermatologije otvorila je na Instagramu kanal gdje ljudima profesionalno objašnjava kako valja skrbiti o koži. Više od 60 tisuća ljudi to je prepoznalo, a broj im raste iz dana u dan.

– Nisam tip koji o problemima šuti ili se pravi da ih nema. Lakše mi je kada to s nekim podijelim, lakše mi je kada ponudim istinu. Da sam u pravu, potvrdio mi je upravo Instagram, i to u najtežoj životnoj situaciji. Moja priča druge ljude motivira, pomaže im, utjeha im je – veli nam Tamara.

– Život nije fer, ali takve sam karte dobila – reći će. ●